

# טיב הקהילה

**פרשת עקב**  
 "ח מנחם-אב תש"פ"  
 זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

הדרה"ג	6:55
מוצש"ק	8:09
ר"ת	8:41

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א'	8:32
סוק"ש ב'	9:22

המניח לפי שעון קיץ | נתיח מס':

## 527

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרב"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

## טיב הפרשה

# הוי זהיר במצווה קלה כחמורה

צווח הנביא ישעיהו שסיבת העונשים הבאים על האדם הוא בעבור 'ותהי יראתם אתי מצוות אנשים מלמדה', כלומר כי המצוות נעשים כבדרך אגב וברפיון ידיים, בלא מחשבת המח ואימוץ הלב, לפיכך השגחת הבורא אליהם הוא בהסתר פנים.

ברם מידה טובה מרובה הימנה, ואכן אם שומרים כראוי על המצוות הנראים קלות - זוכים לכל הברכות האמורות בתורה כדמסיים ואזיל: 'ושמר ה' אלמך לך את-הברית ואת-החסד אשר נשבע לאבותיך, ואהבך וברכך ותרפך, וברך פרי-בטןך ופרי-אדמתך דגנך ותירושך ויצירתך שגור-אלפך ועשתותיך צאנך, על הארצה אשר-נשבע לאבותיך לתת לך'.

### במחן בני העולמים

כאשר עומד אדם בפרשת דרכים בדרך אשר לא צעד בה מעולם, אזי טבע בני אדם כי ליבו יפחד מפני הבאות עליו, ואינו יודע כיצד יגמר ויסתיים הדבר לטוב או לרע, לזאת באה התורה ללמדנו כי מוטל עלינו לבטוח בה' ולדעת כי כשם שעד הנה עזרונו רחמי ואל עזבונו חסדיו, כן לא יעזבונו ולא יטשנו לנצח.

את הדבר הזה נלמד בפרשתנו בפסוקי התורה על מאמר האדם הירא והחרד: 'כי תאמר בלבבך רבים הנוגים האלה מפני איכה אוכל להזרזם מבטיחה התורה לא תירא מהם - כלומר אין לך מה לפחד מהם, והסיבה יצר תיזכר את אשר-עשה ה' אלמך לפעשה וקל-מפניהם, השפסת הגולות אשר-ראו עיניך והאחת והשפסתם תיחד תתקף... כי-עשה ה' אלמך לכל-העמים אשר-אתה ירא מפניהם'.

הרי שנאמר לישראל כי אם יפחדו מפני שבעה העממין אשר מוטל עליהם לכבשם, ולא ידעו איך יעמדו בפניהם מרוב עצמותם וכוחותם ואיך יצחו ויורישו אותם, מבטיח הבורא כי אל להם לפחד מהם כלל וכלל, אלא יזכרו ויעלה בדעתם את האותות הגדולים שכבר ראו אשר עשה עמם ה' בצאתם ממצרים, ואת הניסים הגדולים שעשה עמם במדבר, כך גם יעשה גם לכל האומות אשר באים ללחום עמם מלחמת מצוה ולקיים בהם לא תתיה גל-נשמת'.

כן מובא בספרים כי האדם אשר אינו לוקח כח מן העבר אל העתיד, הרי בהמה טובה ממנו, על כן יתבונן אדם תמיד בלחקי העבר וממנו יקח כח לקראת הבאות, למרות ואף שעומד לפניו נסיון שלא עבר כמותו, ידע כי אצל הבורא יתברך שוה הכל ובוודאי יעזרוהו אף הפעם, וכן הוא הכלל בעבודת ה' כאשר צלח נסיון ועמד בה, ושוב עומד לפניו מלחמת היצר ואינו יודע מהיכן יהיה לו הכח והאומץ לעמוד נגד היצר הרע דאיקרי שונאו ונקאר רע, אף אז יהיה לו ברור כשמש שאלוקיו יהיה בעזרו ויתן לו את הכח הנצרך להתגבר על כל המעיקים והמפריעים לו לעבודת הבורא.

נמצא לפנינו עיצה הוגנת ודרך חיים, שכאשר יבוא לאדם מורא ופחד מפני הבאות ואינו יודע מה יולד יום, אזי יתחזק ויזכור נגד עיניו את כל ימיו הטובים והניסים והנפלאות שעשה עמו הבורא, אז יבטח בישועתו וידע נאמנה כי כאשר עזר לו בראשונה ולא עזבוהו מעולם, כן יעזור לו אף עתה.

'יהיה עקב השמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם, פירש רש"י: אם המצוות הקלות שאדם דא בעקבו תשמעון, אזי יצטרך ה' ללקוה לך את-הפטרית ואת-החסד אשר נשבע לאבותיך'.

### מצוות שאדם דש בעקביו

בדרך רמז ניתן לומר, כי התורה באה לאלפניו בינה לדעת את הדרך נלך בה, ללמדנו כיצד נקיים את הפרטים הקטנים ודקדוקי המצוות - המכונים 'מצוות שאדם דש בעקביו', היינו - אלו המצוות אשר אינם באים רק מפעם לפעם ומתקופה לתקופה, אלא אדם רגיל בהם בקביעות יום יום - שעה שעה, שעל כן נוטים בני אדם לזלזל בהם וח"ו לא מקלות ראש או זילות בערכם, אלא מתוך הרגילות בעשייתן אשר גורם לזלזל בהם, כאדם הדורך על הפץ בתמידות - הרי שוב אינו מכבדו כראוי.

על כן בא הכתוב לומר, כי לאחר שיתחזק האדם במצוות אלו דווקא, ושוב לא יעשה כמצוות אנשים מלומדה, אלא ישתדל בעשייתם בשלימות האופנים ובתכלית המעשה הנרצה והכוונה הנכונה, אז יגרום לשמחה רבה בפמליא של מעלה, ואף האדם עצמו יזכה לשמחה של מצוה בכך שמקיים את התורה בשלימות.

וחו הנרמז: 'והיה', כידוע והיה הוא לשון שמחה, אימתי תהיה שמחה שלימה, בזמן אשר 'עקב' - אלו המצוות שאדם דש בעקביו, 'תשמעון' - אם תשמעון ותעשו אותם כדבעי, אזי יזכו לשמחה של מצוה, ולא זו בלבד אלא אף אם תהיו לקויים בזה אך תחזקו את ידיכם לתשובה - אף אז יוטב לכם, כמרומו 'עקב תשמעון', כלומר אם בעקב ובסוף תעשו תשובה ותשובו מדרך הרע, תזכו לכל הברכות.

### הדקדוק בקיום המצוות

כי כך הוא מנהגם של יראי ה' - להיזהר ולהישמר בקיום מצוות הקלות כבחמורות, מדקדקים היטיב בעשיית כל מצוה כיצד תהיה כהוגן וכיצד תתקיים באופן שתעשה נחת רוח לבורא כל עולמים, ובפרט בניינייני אשר בני אדם מזלזלין בהם, כפי אשר על הפסוק 'פרם גלות לבני אדם' - נדרש: אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן.

אף בשעה שמברכים ברכת המצוות או ברכת השבח והנהנין, הרי הם מדקדקים לברכה מתוך הכתב כראוי, ובוודאי כמה שמקפידים ונוהרים לברך את ברכת המזון באותיותיה ובכוונה מעליא מתוך הסידור, כן גם מקריאות שמע שעל המיטה עושים עבודה שלימה, ואין מדלגים אותו דילוג אחר דילוג בהבלעת התיבות, וזאת למרות שגם הם יודעים את תוכנם היטב בעל פה הרי נזהרים בהן בתכלית השלימות, כפי אשר עולה תמיד נגד עיני - דמותו של אבי מורי ממעמקי מרומי שנותניו, כשהוא מקפיד לקרוא ולברך מתוך הסידור כמונה מעות ואבני חן.

אכן בקיום אלו הדברים מתחדד לעין כל את חביבותם למצוות ואל הבורא המצווה אותם, ועל כן אינם מחפשים לצאת ידי חובה בכדי להיפטר מחובת המצווה, אדרבה מחפשים להוסיף עליהם ככל שידם משגת, וההיפך הוא במי שמזלזל במצוות אלו נענש על כך, כדאיאת בגמרא (עבודה זרה יח.) מאי דכתיב: עוון עקבי יסובני? אלו עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה - הרי הן מסובנין לו ליום הדין, וכפי אשר

## טיב המערכת

### על כל מוצא פי ד'.

מסופר על הרבי ר' זושא מאיפולי זיע"א שמעולם לא ביקש שום דבר מאף אדם, גם כשהיה בגלות ולא היה לו אוכל לא שינה ממנהגו זה, ופעם אחת הגיע למצב שלא היה לו מה לאכול והיה ממש בסכנה, והשי"ת עשה לו נס שיצאו משיניו חלב ודבש, וזוה הוא ניזון עד שכעבור שלשה חודשים נתן לו אדם אחד מעות לקנות אוכל ואז פסק הנס. התורה אומרת ו'איכילך את המן.. למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ד' יחיה האדם.' בניי אכלו את המן במשך ארבעים שנה במדבר, וכל זאת כדי להחזיר בהם את הידיעה 'כי על מוצא פי ד' יחיה האדם', וכמו אז כן גם היום, אמנם היום האוכל אינו נופל מהשמים, אבל עלינו לדעת כי גם הדרך הנראית 'טבעית' בגידול המזון, גם אם הלחם הוכן בדרך פשוטה מקמחו שנטחן מחיטים שגדלו באדמה, גם זהו נס, גם זה נקרא על כל מוצא פי ד', כי לולא מוצא פיו לא היו החיטים גדלים ולא היה קורה דבר.

אתה קם בבוקר מלא דאגות וסוחב אותם אתך במשך כל היום ואף לוקח אותם עמך למסתך בלילה... הדאגות מקיפות את כל חיינו, ואנחנו בקטנותנו חושבים שאם ח"ו נפסיק לדאוג אולי יקרה אסון, דומים אנחנו לאותו טרמפיסט שיושב ברכב ומחזיק את מטלטליו עליו כדי שלא להכביד על בעל הרכב ואינו מבין כי בין כך ובין כך הוא וכל הפעקאלאן שלו נישאים ע"י הרכב ונהגו, גם אנחנו צריכים להאמין באמונה פשוטה כי הקב"ה הוא שדואג לכל צרכינו, ואל לנו לדאוג כ"כ הרבה, כי הוא כבר דאג מראש להכל, ובאמת אפשר לראות גם בימינו כי מי שמתחזק באמונה וביטחון בהשי"ת, הקב"ה מזמין לו את פרנסתו בדרך הטבע ואף למעלה מדרך הטבע, שהרי זו המטרה העיקרית: 'למען הודיעך כי על כל מוצא פי ד' יחיה האדם'.

ניתן לשפוע את שיחותיו של פורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיור  
באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב  
ההודעות

# זכר לחורבן

הקדמה

א. משחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שכל דבר שמחה צריך לעשות בה זכר לחורבן הבית, וכמו שכתוב: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי", וכפי שיפורט בעז"ה להלן (ס"ב ט"ז תיק"ט בתחילת הסימן).

ב. וכאן מקום שראוי להרחיב בו הדבור, אלמלא לא היה אלא עון זה בדיניו שאין מתאבלין על ירושלים כראוי, די להאריך גלותנו, והיא בעיני הסיבה קרובה היותר גלויה עצומה וחזקה לכל השמדות המופלגות הגדולות הנוראות המבהילות הרעיונים אשר מצאונו בגלות בכל מקומות פזורנו, על צווארנו נרדפנו, לא הונח לנו להרגיע בגוים עם שפלותנו ענינו ומרדנו, לפי שיצא האבל הלו מלבנו, בהיותנו שוקטים בארץ לא לנו, שכחנו את ירושלים ולא עלתה על לבנו, ע"כ כמת מלב נשכחנו, מדור לדור נוסף יגון על יגונו ומכאובנו, וכל אוהב אמת יודה לדברינו... ואין צ"ל בשאר ימי השנה, אין זכר ואין פוקד ואין דובר דבר ממנה אפילו במחשבה לא בא זכרונה, כאילו מקרה הוא היה לנו וכו' (סידור בית עקב ד"ה ט"ב).

## שלא לנגן כלי שיר

ג. וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר ומיני זמר, וכן כל משמיע קול של שיר לשמח בהן אסור, ואסור לשומעם מפני החורבן (ס"ב).

ד. אבל שירה בפה אינו אסור אלא על היין (ס"ב).

ה. וי"א דאפילו בכלי שיר אין אסור אלא על היין, או למי שרגיל בהן כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר שזה אסור אף שלא על היין, ולכן יש למחות באותן שישבין על היין לאכול סעודתן ובחוף עומדין ומנגנים ובכל יום עושין כן, אך אפשר שיש מקום למנהגם כיון ד"י"א שאין אסור אלא משתה של יין בלי אכילה משא"כ אם הוא גם משתה של אכילה (ה"א ומ"ב שעה"ב ס"ב).

ו. ולפי דיעה שניה הג"ל שלא נאסר אלא בקביעות, יש להתייר ב"ח וחול המועד וכדו', אבל לשמוע בכל יום אסור (הליכות אבן ישראל).

ז. ודעת הב"ח דאפילו שיר בפה שלא על היין ג"כ אסור, שלא התיירו בגמ' אלא זמר של מושכי הספינות או מושכי הבקרים, אבל של גרדיים אסור כיון שהוא לשחוק בעלמא, ולכן נשים המזמרות בפה בעת מלאכתן יש למחות להן, ואם אינן שומעות לנו מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, אמנם אם הוא במקום שנמצאים שם גם אנשים, ואלו מזמרות ואלו עונין אחריהן, ה"ז כאש בנעורת ומצוה רבה לבטלם (מ"ב סק"ה).

ח. נשים המזמרות כדי ליישן התינוק מותר, אך אם יש עוד אנשים אחרים בבית יש לזהר משום קול באשה ערוה, וכן יש לזהר שלא לזמר שירי עגבים ודברי נבלות לתינוק, דמלבד האיטור דמגרי יצר הרע אנפשיה הרי גם מוליד טבע רע לתינוק, ושומר נפשו ירחק מזה ויזהר לבני ביתו ע"ז (שעה"ב סק"ה).

ט. השומע קול מנגנים, כשיצומו נפשו ובפרט בג' צמות י"ז בתמוז וט"ב ובי' בטבת שהם מפני חורבן ביהמ"ק יכין לכפר עליו על מה ששמע קול כלי שיר תופים ומחולות בסעודות הרשות, וע"י עניו נפשו תכפר עליו נגד התענוג שלקח מהניגון, והיא תשובת המשקל (פה ללכ ח"ג סק"ה).

# על מזוזות ביתך

מפני שיש במזווה יחודו של הקב"ה

מצות מזווה נכללה בתורה ב' פעמים, בפרשה זו (עקב) ובפרשה הקודמת (אחזקת), שנאמר "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", וכתב הש"ת הק' (מסכת חולין פרק ג' ע"ב ע"ב) בבבאור מצוה זו, וזה לשונו:

"ענין מזווה - מצות עשה לכתוב פרשיות שמעו' והיה אם שמעו' ולקובעו על מזוזות הפתח, דכתיב 'וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך'. וצריך לזהר מאד בה, כמו שאמרו חכמים (מנחות ע"ב). כל מי שיש לו תפלין בראשו ובזרועו וציצית בגדו ומזווה בפתחו מוחזק הוא שלא יחסא', מפני שיש במזווה יחודו של הקדוש ברוך הוא, ותמיד בבוואו ובצאתו יזכור יחודו של הקדוש ברוך הוא, ויתן יראתו על פניו לבלתי יחסא. וכל הזהיר בה יארכיו ימיו וימי בניו, דכתיב (דברים י"א, כ"א) 'למען ירבו ימיכם ימי בניכם'. ואם אינו זהיר בה וכו', עד כאן לשונו.

עוד אמרו בגמרא (ס"ב), שהמצוה לקבוע את המזווה בטפח הסמוך לפתח, בכדי שיפגע במזווה מיד בהיכנסו לפתח, כך אומרים חכמים. ואילו רב חנינא מסתא אומר, שזהו היות המזווה שומרת ומגינה מן המזיקין, ומן הראוי שיהא מונח בטפח הסמוך לפתח, בכדי שתשמור על כל הבית.

ממשך רבי חנינא ואומר: בוא וראה שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מידת בשר ודם, מידת בשר ודם - מלך יושב מבפנים והעם משמרין אותו מבחוץ, מידת הקדוש ברוך הוא אינו כן, עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרין מבחוץ, שנאמר (תהלים קכ"א, ה) 'ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך. ומן הטעם הזה - כך הובא בכתבי האר"ז - נהגו לכתוב על המזווה מבחוץ את השם שק", שזהו ראשי תיבות - 'שומר דלתות ישראל'.

וכה כתב ב'קיצור שולחן ערוך' (סימן י"א סעיף כ"ג): "חייב אדם לזהיר מאד במצות מזווה, מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שכינס ויצא, יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ברוך הוא, ויזכור אהבתו ועיר משנתו, ושגויותיו בהבלי הזמן, וידע כי אין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו, והולך בדרכי משירים".

כמו כן פסק הרמ"א בהלכות מזווה (שולחן ערוך י"ד ד"ה ט"ז): "כשאדם יוצא מן הבית, יניח ידו על המזווה ויאמר: ה' ישמר צאתי וכו' [ה' שומרך ה' צלי על ידי ימיני, ה' ישמר צאתי ובואי מעתה ועד עולם]", וכן כשיכנס אדם לבית יניח ידו על המזווה.

## המתנה היקרה ביותר

בתלמוד ירושלמי (פרק א הלכה א) הביא מעשה פלא שממנה תדע עד היכן מגעת כוח השמירה של המזווה, וכה מסופר שם: אדם חשוב ושמו 'ארטבן' שיגר לרבינו הקדוש אבן יקרה ונדירה ביפויה, אך ביקש שתמורת זאת ישלח לו חפץ אחר חשוב גם הוא, נענה רבינו לבקשתו ושלח לו מזווה. ארטבן התרעם על מתנה זו ושלח לומר לרבינו: אני שיגרתי לך מרגלית יקרה אשר ערכה לא יסולא בפז ואתה שלח לי מזווה שאינה שווה יותר ממטבע אחד?!

השיב לו רבינו הקדוש: שוויה של מזווה זו ששלחתי לך עולה על כל רכושך ורכושך גם יחד, כל החפצים לא ישוו בערך מצוה יקרה זו. ועוד, החפץ שאתה שלחתי לי צריך אני לשמור עליה כל העת מפני הגנבים, ואילו מה שאני שלחתי לך שומרת עליך כל העת, אפילו כשאתה ישן היא מגינה עליך.

המשך של אותו מעשה מובא בשאלות דרב אחאי (פרשת עקב שאלות אקמ), מעשה שהיה כך היה, בת יחידה הייתה לו לארטבן שלפתע נכנס בה רוח רעה, הביא עבודה את הרופאים המומחים ביותר ולא הצליחו להועיל לה, מה עשה, נטל את המזווה ותלה על לה הפתח, מיד פרחו אותו הרוח והייתה לה הרווחה. כשמוע זאת רבינו הקדוש, או אז נטל את המרגלית לעצמו.

## ולמדתם אותם את בניכם

גם בזמננו אנו שומעים סיפורים נפלאים וגילויים נוראים שקשורים בכשרות המזווה, ואם נביא כאן את כל הסיפורים יכלה הנייר והם לא יכלו, אבל פטור בלא כלום אי אפשר, לכן נביא כאן עובדה קטנה שסיפר מורינו ורבינו הגה"צ שליט"א מה ששמעו מכלי ראשון, המנהל הרוחני של המוסד בו התרחש הסיפור דלהלן.

שני אחים שלמדו בחיידר, ילדי חמד, האחד בכיתה ד' והשני בכיתה ב', אך לדאבון לב לא הצליחו בלימודיהם, הם היו מן התלמידים הנחשלים ביותר. ככל שניסו המלמדים והמונחים לקדם לא עלתה בידם, מה לא עשו, כמה ממון שפכו עבור מומחים מיוחדים הידועים באמנות החינוך והלימוד, אך לא עלתה בידם, השניים לא התקדמו כמעט כלום!

והנה לפתע בבת אחת חלה 'מהפכה' גדולה אצל שני האחים בו זמנית, ליבם נפתח והתורה הקדושה החלה להיקלט היטב במוחם ובנפשם, והם בלהט שמחתם על שפתאום זוכים להבין ולהשכיל, החלו מתמידים בלימודם בשקידה רבה, ועשו חיל בלימודיהם, עד שתוך תקופה קצרה נעשו שניהם מן הטובים בכיתותיהם.

הדבר היה לפלא, כיצד חלה תמורה עצומה שכזו בבת אחת בשני האחים גם יחד? והנה כשהתקשר המנהל הדגול אל ההורים, לספר להם בשמחה גדולה על השינוי העצום לטובה שמתחולל אצל שני ילדיהם, סיפרה האמא, שהם היו מרבים בתפילות מאוד על הצלחת הילדים, עד שיום אחד צנץ במוחם המחשבה למסור לבדיקה את המזווה שקבועה בפתח חדר הילדים, והנה להפתעתם הרבה מצא המגיה חור בלמ"ז של תיבת 'ולמדתם' - אותם את בניכם, כמובן שמדי החליפו את המזווה לכשרה ומהודרת, ולשמחתם כי רבה נהפך לב הבנים מן הקצה אל הקצה והתחילו דברי תורה נקלטים במוחותיהם!



